

Les 6

Het beste onderwijs vind je op zwarte scholen

Op een ochtend lees ik een krantenartikel over scholen die het predicaat 'excellent' hebben gekregen van de Onderwijsinspectie. Dat is nog hoger dan het door mijn school behaalde 'goed'. Tot mijn verrassing staat er een school tussen uit Amsterdam-Zuidoost, Wereldwijs. Ik kijk op hun site. Een zwarte school. Meteen mail ik de directeur. Kan ik een keertje langskomen?

Vrolijk lachend komt Paula Hoonhout door de gang aangewandeld, haar lange haar los. 'Welkom, welkom, leuk dat je er bent.' Bij een mok koffie vertel ik uitgelaten dat ik zo verrast was toen ik het krantenartikel las en dat ik het zo knap vind. Ze fronsst en zegt: 'Waarom dacht je dat een zwarte school niet excellent kan zijn?' Ongemakkelijk schuif ik op mijn stoel.

Ze vertelt dat dit vooroordeel de reden is dat ze excellent zijn geworden. Doordat een jaar of tien geleden witte mannen in een debat op een topconferentie hadden gesteld dat zwarte scholen een dumpplaats waren voor leerkrachten, en er uit de leerlingen op deze scholen nooit veel goeds kon komen. Ze had de discussie even aangehoord, was opgestaan en had gezegd: 'Ik ben directeur van zo'n school.' De discussie was stilgevallen, niemand had verwacht dat er een directeur van een zwarte

school aanwezig zou zijn, laat staan een blonde vrouw. 'Ik ben directeur van zo'n school', had ze nog een keer gezegd 'en op mijn school werken de meest excellente leerkrachten.' Toen had ze besloten: ik wil dat predicaat excellente school.

Waarin ze excelleert? In gedifferentieerd lesgeven bijvoorbeeld. 'Klassikaal lesgeven kan bij ons niet. De verschillen zijn te groot. We hebben zowel kinderen met grote achterstanden die nog niet zo lang in Nederland zijn als kinderen van hoogopgeleide kunstenaars. Wij moeten wel onderwijs op maat bieden. Meer dan welke school dan ook. Daar zouden zelfs montessorischolen nog van kunnen leren, waar de verschillen tussen de leerlingen veel minder groot zijn dan hier, want die scholen trekken toch een bepaald publiek.' We lopen een klaslokaal binnen en ze laat me de individuele leerplannen van leerlingen zien, met voor elk kind voor elk vak een eigen leerdoel. Ze heeft gelijk, dit is pas echt onderwijs op maat. En ik maar denken dat wij als montessorischool zo goed differentiëren. En tegenstanders van de driejarige brugperiode, de oude middenschool, maar zeggen dat dat niet mogelijk is vanwege de niveaoverschillen.

Ze vertelt dat zij als een van de eerste scholen in Nederland besloten dat niet de scores van leerlingen ten opzichte van het landelijk gemiddelde belangrijk zijn, niet de hoogste score, een 1, of de laagste, een v, maar dat je moet kijken naar hoeveel elk kind, individueel, groeit ongeacht de score. 'Ons doel is, en dat lukt ook: elk kind moet in elk geval gemiddeld groeien, en ons streven is meer dan gemiddeld. Ik deed dat ook omdat ik dacht: anders houdt niemand het hier vol. Het moet niet demotiverend zijn als een leerling nog steeds een v scoort.

Dan haken de beste leerkrachten af, de goede mensen. Dan haakt ook het kind af: de score blijft maar die vijf. Terwijl het kind in werkelijkheid wel eens relatief heel veel kan hebben geleerd. En sommige leerlingen schieten van v-scores naar i-scores zodra ze de Nederlandse taal onder de knie hebben. En dat is natuurlijk ook prachtig om te zien.'

Hoge verwachtingen hebben.

Carol Dweck, hoogleraar psychologie aan de Amerikaanse Stanford University, omschreef het nut hiervan dertig jaar geleden al. Ze onderscheidt twee mindsets: de vaste mindset en de groei mindset. Als je een vaste mindset hebt, ga je ervan uit dat intelligentie en kwaliteiten min of meer vaststaan. Als je een groei mindset hebt, ben je ervan overtuigd dat je jezelf kunt ontwikkelen en verbeteren.

Bekend zijn de experimenten waarbij vergelijkbare klassen twee verschillende leerkrachten krijgen. De ene leerkracht krijgt te horen dat de kinderen veel meer kunnen dan ze nu laten zien, de ander dat er niet meer inzit. De ene leerkracht krijgt een groei mindset, de ander een vaste mindset. De leerlingen bij het eerste type leerkracht leren significant meer en halen significant hogere cijfers, dan leerlingen bij het tweede type.

Wel essentieel is dat je het ook echt meent. Recent onderzoek laat zien dat kinderen feilloos doorhebben hoe een leraar over ze denkt. Tijdens een experiment lieten ze kinderen kijken naar filmpjes van voor hen onbekende leraren. Ze konden precies vertellen hoe deze leraren over de leerlingen dachten door hun gebaren en gezichtsuitdrukkingen te interpreteren. Alleen maar

doen alsof je hoge verwachtingen hebt en het niet voelen, heeft dus geen enkele zin.

Ik moet terugdenken aan een bezoek dat ik bracht aan een zwarte school in Amsterdam. 'Ik kan het niet, ik snap er geen zak van!' had de leerling wanhopig tegen haar leerkracht gezegd bij een les zinsontleding. Ze was in paniek, haar donkere ogen schoten van links naar rechts. 'Je kan het nóg niet,' verbeterde de juf haar en legde een hand op haar schouder. 'Kom, we gaan het nog eens proberen.' Het meisje zuchtte. 'Oké, juf.' En ze gingen aan de slag.

Het is het verschil tussen een onvoldoende noteren op een rapport, of 'nog niet'. Het is een rekenles geven en erkennen dat deze ingewikkeld is en zoiets zeggen als: 'Maar ik weet zeker dat jullie dit allemaal gaan snappen. Kom, we gaan het proberen.'

We lopen langs de wand met mooi versierde blaadjes van leerlingen, leerkrachten en ouders met daarop een beschrijving van 'mijn mooiste fout'. Ik blijf staan om er een aantal te lezen. 'Alle kinderen kunnen groeien, waar ze ook vandaan komen,' zegt Paula me als we weer doorlopen. 'En bovendien alle leerkrachten, de ouders, ikzelf. Wij zeggen tegen elkaar dat fouten maken erbij hoort, dat het niet betekent dat je het niet kan, maar dat je het nog niet kan en dat je het dus morgen opnieuw gaat proberen. Net zo lang tot het je wel lukt.'

Voor iedereen is een groei mindset van belang. Voor ouders richting hun kinderen, voor ouders tegenover andere ouders. Voor leidinggevendenden richting werknemers, voor de koning naar zijn onderdanen, voor coaches

naar hun pupillen, voor teamspelers naar elkaar. En voor jezelf. Iedereen kan elke dag een beetje beter worden in iets.

Zijn er ook harde cijfers die laten zien dat het beste onderwijs op scholen met veel leerlingen met een migratieachtergrond te vinden is? Ik vraag het een oud-inspecteur-generaal van de Onderwijsinspectie. 'Islamitische scholen halen de hoogste toegevoegde waarde van alle scholen.' 'Islamitische scholen?' vraag ik, alsof ik het niet goed verstaan heb.

Als ik op bezoek ben bij een islamitische basisschool, leg ik het de adjunct-directeur voor. 'Keek je daarvan op?' vraagt hij me. 'Eigenlijk wel.' Hij knikt. 'Het is een van de redenen dat het islamitische basisonderwijs zo sterk groeit de laatste tijd. Ouders die niet voor onze school kiezen vanwege onze islamitische identiteit, maar omdat ze weten dat wij onze uiterste best doen om uit de kinderen te halen wat erin zit, en wij daar beter toe in staat zijn dan veel andere scholen. Wij zeggen: het ergste dat er kan gebeuren, is dat talent verloren gaat op de wereld.' Hij vertelt dat hij vorige week een net afgestudeerde leerkracht heeft aangenomen voor groep 7, een jongen die niet bij hem komt werken vanwege de islamitische denominatie maar vanwege de kwaliteit van het onderwijs. 'Laurens heet hij', en hij knipoogt, 'inderdaad, met blond haar en blauwe ogen.'

De Onderwijsinspectie vertelde me ook dat hier een kanttekening bij hoort. De hoge toetscores worden op sommige islamitische scholen verklaard doordat ze in hoge mate focussen op alleen taal en rekenen. Door heel veel toetsen te oefenen. Door minder aandacht

te besteden aan zaakvakken of burgerschap. In sommige gevallen zo sterk, dat de Onderwijsinspectie deze scholen heeft laten weten ze niet meer op het onderdeel toetsresultaten te zullen beoordelen, omdat ze vindt dat daar teveel nadruk op ligt. Het is een van de redenen dat het vak burgerschap door de minister tot een verplicht kernvak is gebombardeerd, wat overigens natuurlijk ook voor de witte homogene scholen van groot belang is.

Maar veel Nederlanders zijn gefocust op zo hoog mogelijke toetscores. En juist als je tot een groep behoort die zich nog moet emanciperen, die achterstanden in te halen heeft, is het volstrekt logisch dat daarop extra nadruk ligt.

Zoek je een school waar je kind onderwijs op maat krijgt? Kijk eens op een zwarte school. Wil je een school waar de leerkrachten een groei mindset hebben en geloven in de mogelijkheden van de leerlingen, waardoor je kind zich optimaal kan ontwikkelen, een leven lang? Overweeg een zwarte school. En gaat het je als ouder, wit of van kleur, werkelijk alleen om een zo hoog mogelijk advies voor het vo? Wees dan consequent en schrijf het in op een islamitische basisschool.

Slecht onderwijs. Lerarentekorten. Ingewikkelde kinderen. Op kleurrijke 'zwarte' basisscholen lijkt van alles mis. Maar wie er gaat kijken, ziet dat het beeld dat er in onze samenleving van deze scholen bestaat aanpassing behoeft. Want welk type school levert bijvoorbeeld het hoogst mogelijke advies af voor de middelbare school? Dat is de islamitische basisschool.

Cordula Rooijendijk, directeur van een basisschool in Amsterdam, bezocht tientallen kleurrijke scholen en vond er antwoorden op vragen, ook op die waarop ze geen antwoord zocht. Over hoe je echt goed onderwijs inricht, bijvoorbeeld. Want natuurlijk kampen kleurrijke scholen met grote uitdagingen. Maar desondanks, of misschien wel juist daardoor, gebeuren er ook heel bijzondere dingen, waarover je vrijwel nooit iets hoort in de media. Zo komt Rooijendijk in haar prikkelende boek met vijftien lessen en met kantelende beelden over het basisonderwijs, zoals:

- De leergierigste leerlingen vind je op kleurrijke scholen
- Omarm de straat- en thuiscultuur, omarm de kinderen
- De grootste ouderbetrokkenheid vind je op kleurrijke scholen
- Verbied bijlesbureaus en zzp'ers in het onderwijs
- Blijf je bewust van je bril, en van alles wat je daarmee niét ziet

Cordula Rooijendijk is schrijver, directeur van een basisschool en gepromoveerd geograaf. Ze schreef diverse boeken, waaronder *Alles moest nog worden uitgevonden*, over de geschiedenis van de computer in Nederland. In 2020 verscheen *Een jaar uit het leven van een basisschooldirecteur*.

www.atlascontact.nl

9 789045 048963

Cordula
Rooijendijk

VIJFTIEN LESSEN DIE ZWARTE KLEURRIJKE BASISSCHOLEN ONS LEREN

Cordula Rooijendijk

VIJFTIEN

LESSEN

KLEURRIJKE

DIE ZWARTE

BASISSCHOLEN

ONS LEREN

atlas contact

